

Nová Evropská strategie „od zemědělce ke spotřebiteli – od vidlí po vidličku“

V posledních měsících přicházejí z Evropské komise zásadní sdělení, která budou ovlivňovat zemědělský, lesnický a potravinářský sektor do budoucna. Prvním dokumentem je tzv. Zelená dohoda (Green Deal), jejímž hlavním cílem je do roku 2050 učinit z Evropy první klimaticky neutrální kontinent. Zelená dohoda a návrhy na nové strategie snížení emisí se týká všech oblastí hospodářství. Významným prvkem této dohody je také strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“, jinými slovy od „vidlí po vidličku“ (from Farm to Fork). V této strategii se Evropská komise snaží o komplexní přístup k výrobě a spotřebě potravin pro budoucí udržitelnost života nejen v Evropě, ale také na planetě. Dle mého názoru lze na tuto Strategii nahlížet dvojím pohledem. V prvním případě, že jde o revoluční materiál, který zcela zásadním způsobem ovlivní chování zemědělců, potažmo i spotřebitelů. Ve druhém případě jako na materiál, který popisuje jednotlivé prvky, které je třeba zefektivnit, ale o nichž hovoříme již dlouhou dobu. Pravda bude zřejmě někde uprostřed. V každém případě je ale jasné, že komplexní přístup k zemědělství a biologickým zdrojům vůbec je prioritou Evropské komise (EK), která právě podporou Zelené dohody chce pomoci restartovat hospodářství EU.

Welfare zvířat, používání prvků integrované ochrany rostlin, zefektivnění využívání antibiotik v živočišné výrobě, optimalizace výživy rostlin a snížení ztrát živin, nezbytnost kvalitního terénního poradenství, to jsou oblasti, kterým zemědělská praxe i zemědělský výzkum věnují dlouhodobě pozornost. Co je nové v této aktuální strategii je její komplexnost, a především kvantifikace cílů. S nimi ale vyvstává, alespoň z pohledu předsednictva České akademie zemědělských věd, celá řada otázek, včetně té základní. Zda jejich dosažení ve střednědobém horizontu je reálné. Za nejrealističtější považuji ty cíle, které jsou uvedeny v závěrečné části strategie a to např. tlak na snižování objemu potravinářského odpadu a ztrát. Komise předpokládá snížení do roku 2030 na polovinu ze současného objemu. To, že to znamená velkou osvětu směrem ke spotřebitelům je jasné, ale mělo by to být reálné. Zamezení falšování potravin je také cíl, který je realistický. Již méně optimističtí jsme u cílů týkajících se například redukce objemu používaných pesticidů o 50 %, či redukce objemu používaných hnojiv o 20 % do roku 2030. Ne, že by to nešlo, ale realizace těchto cílů bez masivní výzkumné podpory nebude možná. Nutno korektně přiznat, že EK uvažuje o navyšování prostředků do nového programu Horizon Europe. Často se dnes objevují termíny jako „free pesticide agriculture“ apod. Pokud ale nebude nejprve „free pathogens agriculture“, tak to první - zemědělství bez pesticidů je málo reálné. Nebo musí Evropa přehodnotit své politiky směrem ke GMO či editaci genů. Z podstaty všeho živého plyne snaha přežít za všech okolností, a to se týká i patogenních organismů, které poškozují rostliny. Cesta integrované ochrany rostlin je ta, o kterou se snaží i české zemědělství využíváním všech jejích nástrojů od zlepšování kvality půdy, přes biologickou ochranu až po používání pesticidů.

Vybrali jsme si tento jediný příklad pro demonstrování našeho názoru, že přenos této strategie na národní úrovni musí vycházet ze specifík jednotlivých zemí. Snížit o stejné procento používání přípravků na ochranu rostlin a jejich účinných látek v České republice jako ve Francii, Německu či Nizozemsku, kde je hektarové zatížení zemědělské půdy nepoměrně větší, by bylo likvidační.

Při diskusi na národní úrovni bychom tyto skutečnosti měli respektovat v zájmu zachování rozměru smysluplného a udržitelného českého zemědělství. To, že se celá řada cílů v předkládané strategii bude promítat do budoucí společné zemědělské politiky, je o to více důvodem pro důkladnou analýzu stavu jednotlivých sektorů u nás.

Jan Nedělník